

Семето на **маслодајната репка** содржи 38 до 47% масло. Тоа е полусушливо масло со непријатен мирис. За човечка исхрана може да се користи само ако предходно добро се рафинира. Маслото од оваа култура исто така се користи за изработка на меки сапуни, лекови, бои, нитроглицерин и друго, а во последно време се користи и за добивање на биогориво. Куспето што останува по вадењето на маслото од семето се користи за добиточна храна.

Маслодајната репка се одгледува и како фуражна култура за зелена добиточна храна. Таа стасува меѓу првите култури напролет и при доволно влага дава голема вегетативна маса.

Маслодајната репка е многу добро медоносно растение, која рано цвета напролет и служи како прва пчелна паша.

Услови на одгледување

Маслодајната репка ако добро се вкорени во почвата до настапувањето на ниските температури, таа во сува земја може да издржи до -15°C , а под снежна покривка до -25°C . Меѓутоа, во влажна земја може да измрзне веќе на -7°C до -10°C .

Не поднесува суша. За нејзиниот нормален развој од големо значење е да има доволно влага во почвата за време на сеидбата и подоцна во фазата на вкоренувањето.

Меѓутоа, маслодајната репка не поднесува подолготремено задржување на вода во почвата во текот на зимата и раната пролет, бидејќи коренот и гние.

Во периодот на цветањето и налевањето на зрното, при недоволна влажност на воздухот, при суви и топли ветрови се скратува цветањето, голем број цветови не се оплодуваат, а приносот на семе силно се намалува.

Маслодајната репка бара плодни и добро отцедни почви. На помалку плодни почви успешно се одгледува само ако добро се ѓубри со органски и минерални ѓубрива. Високи подземни води не поднесува. На влажни почви и се намалува отпорноста на мраз. На скелетни,

чакалести и песокливи како и на засолени почви не вирее добро. Не поднесува почви со кисела реакција. Најдобро вирее на рН 6,6-7,6.

Агротехника

Плодоред. Маслодајната репка не треба да се одгледува во монокултура, бидејќи, на тој начин, силно се размножуваат нејзините штетници.

Најдобри предкултури се стрните жита како и едногодишните легуминози.

Бидејќи рано ја ослободува површината, маслодајната репка е одлична предкултура за зимската пченица.

Обработка на почвата. Системот на обработка на почвата се состои од длабоко орање до 30 см и од 2-3 дисковања односно браносување до сеидбата. Ако почвата е многу заплевена и е добро навлажнета, а предходна култура е некое стрно жито или легуминозно растение, подобро е стрништето првин да се заора на 10-12 см длабочина, па подоцна штом ќе изникнат плевелите да се изврши длабокото орање. До колку почвата нее заплевена, тогаш длабокото орање се изведува веднаш по жетвата на предходната култура.

Со правилното основно и предсеидбено обработување на почвата треба да се постигне површинскиот слој на почвата да биде обезбеден со максимална влага и со таква структура што ќе овозможи ситното репкино семе да се насее плитко, но во поволни услови за ртење.

Основната обработка на почвата треба да се врши во погоден момент и да не се допушта создавање големи грутки, бидејќи времето до сеидбата е доста кусо. Затоа, во случај на суша и можност за наводнување, се препорачува почвата првин да се навлажи, па потоа да се пристапи кон нејзината обработка.

Ѓубрење. Маслодајната репка е култура која поднесува и силно реагира на обилното ѓубрење со арско ѓубре. Се ѓубри со 30-40 т/ха арско ѓубре. Се ѓубри непосредно со него и се заорува при длабокото орање за оваа култура.

Влијанието на минералните ѓубрива врз маслодајната репка е, исто така, големо со оглед на тоа што таа бара во првите месеци голема количина на храна во лесноостапна форма. Треба да се внесат 60-100 кг/ха азот, 60-100 кг/ха фосфор и 60-80 кг/ха калиум. Целокупната количина на фосфор и калиум се внесува со основната обработка, половина од азотот се внесува со предсеидбената обработка а остатокот служи за прихранување.

Сеидба. Од сите зимски култури маслодајната репка се сее најрано, ако е можно уште кон крајот на летото. Сеидбата се извршува крајот на август до половината на септември. Раната сеидба влијае на подобар раст на растенијата, така што тие до настапување на мразевите се развијат, но не премногу. Маслодајната репка треба да се посее најдоцна до 20 септември

Сеидбата се врши со редосеалка на 25 см. меѓуредово растојание. Количината на семе која се користи за сеидба изнесува 8-9 кг/ха. односно треба да се добие густина од 70-85 растенија на m^2 . Има ситно семе, затоа треба да се сее плитко на 1,5-2 см длабочина.

Сортимент. Во производството на маслодајната репка во нашата земја се користат странски сорти. Признати германски сорти се: Белинда, Елена, Кориандер, Елвира, Тамара, Корина и др. а признати француски сорти се: Жет нев, Цуно, Тандем идр.

Нега. До колку сеидбата е извршена во сува почва се врши валање, со цел да се воспостави подобар контакт на семето со почвената влага.

До колку се појави цврста покорица по сеидбата истата треба да се разбие.

Сузбивањето на плевелите се врши со примена на хербициди и истото може да се врши со инкорпорација пред сеидба, по сеидба но пред никнење или во фаза на развој 2-4 листа.

Заштитата од плевели може да се врши на следниот начин:

- пред сеидба, со инкорпорација на 5-8 см за сузбивање на класестите и широколисни едногодишни плевели како и самоникнатите растенија од предходната житна култура може да се користат препаратите: Трефлан, Трифлурекс, Жупилан и др.

- по сеидба а пред никнење на посевот за сузбивање на класести и некои широколисни едногодишни плевели можат да се користат препаратите: Аланекс, Ласо и др.

-за сузбивање на плевелите кога маслодајната репка е никната (во вегетација) можат да се користат следните препарати: Фузилејд (Fusilade), фузилејд супер, фузилејд форте и др. Се употребуваат наесен или напролет, по никнењето, а ги уништува едногодишните и повеќегодишните класести плевели, како и самоникнатите растенија од предходната житна култура.

Во текот на вегетацијата, на маслодајната репка голема штета може да им нанесат штетниците: репкиниот цветојад-сјајник (*Meligethes aeneus*), кој се храни со цветот пред неговото отварање и репкината лисна оса (*Atalia colibri*) чијшто ларви ја уништуваат лисната површина а растенијата можат да останат без лисја за кратко време.

Против цветојадот посевот се третира во фаза на формирање на пупките со еден од следните инсектициди: Лебајдид, Сумицидин, Карате, Тиодан, Талстар, Фастак, Децис и др.

Сл. Бр. 1. Репкин цветојад (сјајник)

Сл. Бр. 2. Репкина лисна оса

Сузбивањето на ларвите на репкината лисна оса треба да започне што порано од есен со употреба на инсектициди кои се користат и за цветојадот.

На маслодајната репка, може да дојде до појава на болести како што се: пламеница (*Perenospora parasitica* sin. *P. Brassicae*), темна пегавост на листот (*Alternaria brassicae*), суво гниење (*Phoma lingam*), Бело гниење (*Sclerotinia sclerotium*) и други. При нивна појава треба да се изврши хемиско третирање на посевот.

Прихранувањето на маслодајната репка се врши рано на пролет со остатокот од планираното азотно ѓубриво.

Берба. Во одгледувањето на маслодајната репка моментот на прибирањето има големо значење за висината и квалитетот на приносот. Маслодајната репка созрева нерамномерно, а на полно созреаните плодови лесно пукаат и семето лесно се осипува. Кон бербата се пристапува штом посевот ќе ја промени бојата, а максималната влажност да не е повисока од 11% со цел семето да може да се складира. Бербата се врши со обични комбајни за жита, кои треба да се регулираат за жетва на маслодајната репка.

Приноси. Приносите на зрно од маслодајната репка зе движат околу 2-3 т/ха, а можат да се добијат максимални приноси до 5 т/ха.

М-р Цветан Јовановски

МАСЛОДАЈНА РЕПКА

Brassica napus L

Битола, 2007